

MADDE 90

**DR. ÖĞR. ÜYESİ MERVE
KUTLU MUTLUER**

PRİM VE İDARİ PARA CEZASI BORÇLARININ HAKEDİŞLERDEN MAHSUBU, ÖDENMESİ VE İLİŞİKSİZLİK BELGESİNİN ARANMASI¹²

**MADDE 90- (Değişik birinci fıkra: 17/4/2008-5754/54 md.)
Kamu idareleri ile döner sermayeli kuruluşlar ve 5411 sayılı
Bankacılık Kanunu kapsamındaki kuruluşlar, kanunla kurulan
kurum ve kuruluşlar, ihale yolu ile yaptırdıkları her türlü işleri
üstlenenleri ve bunların adreslerini on beş gün içinde Kuruma
bildirmekle yükümlüdür.**

**(Değişik ikinci fıkra: 17/4/2008-5754/54 md.) İşverenlerin
hakedişleri, Kuruma idari para cezası, prim ve prime ilişkin
borçlarının olmaması kaydıyla ödenir. Kesin teminatları ise
ihale konusu işle ilgili olarak Kuruma borçlarının bulunmadı-
ğının tespit edilmesinden sonra iade edilir. İşverenlerin, kamu
idareleri ile döner sermayeli kuruluşlar, bankalar ve kanunla
kurulan kurum ve kuruluşlar nezdindeki her çeşit alacak, te-
minat ve hakedişleri üzerinde işçi ücreti alacakları hariç olmak
üzere yapılacak her türlü devir, temlik ve el değiştirme, Kurum**

¹ Bu madde başlığı "İlişiksizlik belgesinin aranması" iken, 17/4/2008 tarihli ve 5754 sayılı Kanunun 54 üncü maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

² 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 203 üncü maddesiyle 90 ncu maddenin üçüncü fıkrasında yer alan "Bakanlar Kurulunca" ibaresi "Cumhurbaşkanıca" ve dördüncü fıkrasında yer alan "Bakanlar Kurulu" ibaresi "Cumhurbaşkanı" şeklinde değiştirilmiştir.

alacaklarını karşılayacak kısım ayrıldıktan sonra, kalan kısım üzerinde hüküm ifade eder.

(Değişik üçüncü fıkra: 17/4/2008-5754/54 md.) Hakedişlerin mahsubu ve ödenmesi ile teminatların prim ve idari para cezası borçlarına karşılık tutulmasına ilişkin işlemlerin usûl ve esasları Cumhurbaşkanınca çıkarılacak yönetmelikle tespit edilir.

(Değişik dördüncü fıkra: 17/4/2008-5754/54 md.) Valilikler, belediyeler, il özel idareleri ve ruhsat vermeye yetkili diğer merciler tarafından, geçici iskân veya yapı kullanma izin belgesi verilmeden önce yapılan inşaat dolayısıyla, diğer kamu idareleri ile döner sermayeli kuruluşlar, kanunla kurulan kurum ve kuruluşlar ve bankaların ise Cumhurbaşkanı kararı ile belirlenecek işlemlerinde Kuruma borçlarının bulunmadığına dair ilgililerden Kurumca düzenlenmiş bir belgenin istenmesi zorunludur. Bu maddede belirtilen yükümlülükler yerine getirilmeden hak ediş ödenmesi, kesin teminatın iade edilmesi veya geçici iskân izin belgesi ve yapı kullanma izin belgesi verilmesi veya diğer işlemlerin gerçekleştirilmesi hallerinde, ilgililer hakkında genel hükümlere göre idarî ve cezaî işlem yapılır.

(Ek fıkra: 17/4/2008-5754/54 md.) Ülke çapında uygulanan ve özel bir izne veya belgeye dayanmayan genel düzenlemeler hariç olmak üzere, belirli bölgelere veya sektörlere yönelik ya da kamu kurum ve kuruluşları tarafından verilen özel belgelere veya izinlere dayalı olarak kamudan kaynak tahsis edilmesi şeklinde kanun, kararname ve diğer mevzuatla sağlanan araştırma, geliştirme, üretim, yatırım, pazarlama ve benzeri tüm aşamalarda uygulanan devlet yardımı, teşvik ve desteklerin, daha önce başlayıp devam eden nakdi olmayanlar ile kamu kurum ve kuruluşları tarafından proje ve faaliyetleri karşılığında kamu kurum ve kuruluşlarına sağlananlar hariç olmak üzere, verilmesinden önce işverenlerden Kuruma muaccel olmuş prim ve idari para cezası borçlarının bulunmadığına veya tecil ve taksitlendirildiğine ya da yapılandırıldığına dair belge ve bilgilerin istenmesi zorunludur. (Ek cümle: 13/2/2011-6111/43 md.) Devlet yardımı, teşvik ve desteklerden; işverenlerin muaccel prim ve idari para cezası borçları kesilip Kuruma aktarıldıktan sonra, varsa kalan kısmı üzerinden yararlanılabilir. Tecil ve takside bağlanmış ya da yapılandırılmış olan borçlara ilişkin yükümlülüklerin yerine getirilmemesinden dolayı anlaşması bozulanlardan veya bu sebepler dışında söz konusu yardım, teşvik ve desteklerden yararlanmaması gerektiği sonradan anlaşılmalardan, yapılan devlet yardımı teşvik ve destek ödemeleri ilgili mevzuat çerçevesinde müeyyideleri ile birlikte geri alınır. Bu fıkranın uygulanmasına ilişkin usûl ve esaslar

Maliye Bakanlığı ile Hazine Müsteşarlığının görüşleri alınarak Kurumca belirlenir.³

İLGİLİ MEVZUAT: Sosyal Güvenlik Kurumu Prim ve İdari Para Cezası Borçlarının Hakedişlerden Mahsubu, Ödenmesi ve İlişiksizlik Belgesinin Aranması Hakkında 2008/14174 sayılı Yönetmelik, Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı Sosyal Sigorta Primleri Genel Müdürlüğü 2020/5 sayılı Borç Sorgusu Hakkındaki Genelgesi, Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliği, İşverenlere Verilen Devlet Yardımı, Teşvik ve Desteklerde Sosyal Güvenlik Kurumundan Alınacak Borcu Yoktur Belgesinin Düzenlenmesine İlişkin Usul ve Esaslara Dair Tebliğ.

KAYNAKÇA

- Alper, Y., (2022), Sosyal Sigortalar Hukuku, (12. Baskı), Dora, Bursa.
- Arıcı K., (2022), Türk Sosyal Güvenlik Hukuku, (2. Baskı), Gazi, Ankara.
- Aslanköylü R.; Karaoğlan, N.İ., (2023), Sosyal Sigortalar & Genel Sağlık Sigortası Kanunu Şerhi, Bilge, Ankara.
- Centel, T., (2021), Türk Sosyal Güvenlik Hukuku, Onikilevha, İstanbul.
- Elma, R., (2022), Örnekler ve Uygulamalarla Sosyal Güvenlik Hukuku, (6. Baskı), Seçkin, Ankara.
- Güzel, A.; Okur, A.R.; Caniklioğlu, N., (2021) Sosyal Güvenlik Hukuku, (19. Baskı), Beta, İstanbul.
- Sözer, A. N., (2023), Türk Sosyal Sigortalar Hukuku, (6. Baskı), Beta, İstanbul.
- Sümer, H. H., (2023), Sosyal Güvenlik Hukuku, (4. Baskı), Seçkin, Ankara.
- Tuncay, A. C.; Ekmekçi, Ö.; Gülver, E., (2023), Sosyal Güvenlik Hukuku Dersleri, (22. Baskı), Beta, İstanbul.

ANLATIM PLANI

GİRİŞ

I. BİLDİRİM YÜKÜMÜ

A. Bildirim Yükümlüleri

B. Bildirim Yükümünün Kapsamı ve Süresi

³ 13/2/2011 tarihli ve 6111 sayılı Kanununun 43 üncü maddesiyle, bu fıkranın ilk cümlesinde geçen "daha önce başlayıp devam eden nakdi olmayanlar" ibaresinden sonra gelmek üzere "ile kamu kurum ve kuruluşları tarafından proje ve faaliyetleri karşılığında kamu kurum ve kuruluşlarına sağlananlar" ibaresi eklenmiştir.

C. Bildirim Yükümlülüğünün İhlalinin Yaptırımı

II. PRİM VE İDARİ PARA CEZASI BORÇLARININ HAKEDİŞLERDEN MAHSUBU, ÖDENMESİ

A. Hakedişten Kesinti ve Mahsup

B. İlişkisizlik Belgesi Düzenlenmesi ve Kesin Teminatın İadesi

C. Devir, Temlik ve El Değiştirmede Kurum Alacakları

D. Geçici İskan veya Yapı Kullanma İzin Belgesi Verilmesine İlişkin Yetkili Makamların Yükümlülükleri

E. Yaptırımı

III. İŞVERENLERE VERİLEN DEVLET YARDIMI, TEŞVİK VE DESTEKLER SONUÇ

GİRİŞ

Kayıt dışı istihdamın önlenmesine ilişkin getirilen önlemlerden birisi de ihale yoluyla gerçekleştirilen işlerin Kuruma bildirilmesidir.⁴ 5510 sayılı Kanun m.90'da, Kurumun alacaklarını korumak amacıyla kamu kurum ve kuruluşlarının ihale yoluyla gerçekleştirilen işlerini Kuruma bildirme yükümlülüğü, ilişkisizlik belgesi verilmesi ve prim borçlarının hakediş/teminattan mahsubu düzenlenmiştir. Bu çalışmada, 5510 sayılı Kanun m.91'in düzenlemesi gereği prim ve idari para cezası borçlarının hakedişlerden mahsubu, ödenmesi ve ilişkisizlik belgesinin aranmasının koşulları ve hukuki sonuçları ele alınacaktır.

I. BİLDİRİM YÜKÜMÜ

A. Bildirim Yükümlüleri

Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun (SSGSSK) m.90'a göre, ihale ile yapılan işlerde Kuruma bildirim yükümlüsü resmî kurumlardır. Bu husus, Kanunda "Kamu idareleri ile döner sermayeli kuruluşlar ve 5411 sayılı Bankacılık Kanunu kapsamındaki kuruluşlar, kanunla kurulan kurum ve kuruluşlar" olarak açıklanmıştır. 5411 sayılı Bankacılık Kanunu m.2/1'de Türkiye'de kurulu mevduat bankaları, katılım bankaları, kalkınma ve yatırım bankaları, yurt dışında kurulu bu nitelikteki kuruluşların Türkiye'deki şubeleri, finansal

⁴ Alper, Y., (2022), Sosyal Sigortalar Hukuku, (12. Baskı), Dora, Bursa, s.243. Arıcı K., (2022), Türk Sosyal Güvenlik Hukuku, (2. Baskı), Gazi, Ankara, s. 455. Centel, T., (2021), Türk Sosyal Güvenlik Hukuku, Onikilevha, İstanbul, s. 86. Güzel, A.; Okur, A.R.; Caniklioğlu, N., (2021) Sosyal Güvenlik Hukuku, (19. Baskı), Beta, İstanbul, s. 352. Sözer, A. N., (2023), Türk Sosyal Sigortalar Hukuku, (6. Baskı), Beta, İstanbul, s.197. Sümer, H. H., (2023), Sosyal Güvenlik Hukuku, (4. Baskı), Seçkin, Ankara, s.138. Tuncay, A. C.; Ekmekçi, Ö.; Gülver, E., (2023), Sosyal Güvenlik Hukuku Dersleri, (22. Baskı), Beta, İstanbul, s. 250.

holding şirketleri, Türkiye Bankalar Birliği, Türkiye Katılım Bankaları Birliği, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu ve bu kuruluşların faaliyetlerinin bu Kanun kapsamında olduğu düzenlenmiştir. Yine 5411 sayılı Kanun m.2/2'de özel kanunlarla kurulmuş olan bankalar hakkında da kanunlarında yer alan hükümler saklı kalmak kaydıyla bu Kanun hükümlerinin uygulanacağı belirtilmiştir.

SSGSSK m.90/4'de, hakedişlerin mahsubu ve ödenmesi ile teminatların prim ve idari para cezası borçlarına karşılık tutulmasına ilişkin işlemlerin usul ve esaslarının Cumhurbaşkanınca çıkarılacak yönetmelikle tespit edileceği düzenlenmiştir. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının 848 sayılı yazısı ve SSGSSK'nun 90. maddesinin üçüncü fıkrasına istinaden 22/9/2008 tarihli Sosyal Güvenlik Kurumu Prim ve İdari Para Cezası Borçlarının Hakedişlerden Mahsubu, Ödenmesi ve İlişiksizlik Belgesinin Aranması Hakkında 2008/14174 sayılı Yönetmelik Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Sosyal Güvenlik Kurumu Prim ve İdari Para Cezası Borçlarının Hakedişlerden Mahsubu, Ödenmesi ve İlişiksizlik Belgesinin Aranması Hakkında Yönetmelik m.2'de de Yönetmeliğin uygulama alanının idarelerin ihale yoluyla yaptırdıkları her türlü işleri üstlenenleri kapsadığı şeklinde belirtilmiştir. Söze konu Yönetmelik'te idare ise, "10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde belirtilen kamu idareleri ve kamu iktisadi teşebbüsleri ile bunların bağlı idare, ortaklık, müessese ve işletmeleri ve yukarıda belirtilenlerin ödenmiş sermayesinin %50'sinden fazlasına sahip oldukları ortaklık ve işletmelerden 29/6/1956 tarihli ve 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununa tabi olmayanlarla özel kanunlarına göre personel çalıştıran diğer kamu kurumları ile döner sermayeli kuruluşları, 19/10/2005 tarihli ve 5411 sayılı Bankacılık Kanununda tanımları yapılan mevduat bankaları, katılım bankaları, kalkınma ve yatırım bankaları, fon bankaları ve kanunla kurulan kurum ve kuruluşlar" olarak Kanuna paralel şekilde tanımlanmıştır. O halde kamu idareleri, kanunla kurulan kurum ve kuruluşlar, döner sermayeli kuruluşlar ve Türkiye'de kurulu mevduat bankaları, katılım bankaları, kalkınma ve yatırım bankaları, yurt dışında kurulu bu nitelikteki kuruluşların Türkiye'deki şubeleri, finansal holding şirketleri, Türkiye Bankalar Birliği, Türkiye Katılım Bankaları Birliği, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu ve özel kanun hükümleri saklı kalmak kaydıyla özel kanunlarla kurulmuş olan bankalar ihale yolu ile gerçekleştirdikleri işleri Kuruma bildirmekle yükümlüdürler. SSGSSK m.90/1'de belirtilen kurum ve kuruluşlar sınırlı olarak belirtilmiş ve genişletilmesi mümkün değildir. Yine birinci fıkra hükmünün uygulama alanı ihale ile yapılan işler olup, diğer işler bakımından uygulanması mümkün değildir.

B. Bildirim Yükümünün Kapsamı ve Süresi

Kamu idareleri ile döner sermayeli kuruluşlar ve 5411 sayılı Bankacılık Kanunu kapsamındaki kuruluşlar, kanunla kurulan kurum ve kuruluşların yapacakları bildirim konusu, ihale ile yaptırdıkları her türlü işleri üstlenen-

lerin kimlik bilgileri ve adresleridir. Bu sayede Kurum resmi kurumlardan iş üstlenenlerin sigortalı işe giriş bildiremeleri ve işyeri kayıtlarını takip edebilme imkanına sahip olacaktır. Bununla birlikte Yönetmelik m.5'de belirli işlerin idare tarafından Kuruma bildirilme yükümlülüğü olmadığı da özel olarak yer almaktadır. Bu düzenlemeye göre, ihale konusu iş, piyasadan hazır halde alınıp satılan malın teminine ilişkin ise artık SSGSSK m.90'da öngörülen bildirim yükümlülüğü söz konusu olmayacaktır. Piyasadan hazır halde alınıp satılan mal kavramı da Yönetmelik'te projelendirme veya münhasıran bir talep üzerine üretimi yapılmayan mallar olarak tanımlanmıştır. O halde, proje veya özel bir talep üzerine üretimi yapılan mallar, piyasadan hazır halde alınıp satılan mal kavramına girmeyeceğinden burada resmi kurum SSGSSK m.90 gereği Kuruma bildirmekle yükümlüdür.

Resmi kurumların ihale ile yaptırdıkları her türlü işleri üstlenenlerin kimlik bilgileri ve adreslerini Kuruma en geç on beş gün içinde ulaştırması gerekmektedir. Sosyal Güvenlik Kurumu Prim ve İdari Para Cezası Borçlarının Hakedişlerden Mahsubu, Ödenmesi ve İlişiksizlik Belgesinin Aranması Hakkında Yönetmelik, Kanun'daki düzenlemeye paralel biçimde ihale yolu ile yaptırdıkları her türlü işleri üstlenenleri ve bunların tebligat adreslerini sözleşmenin imzalandığı tarihi takip eden on beş gün içinde ilgili üniteye bildirmek zorunda olduğunu düzenlemiştir. Yönetmelikte on beş günlük sürenin başlangıç tarihinin sözleşmenin imzalandığı tarih olduğu açıkça düzenlenmiştir.

Resmi kurumların ihale ile yaptırdıkları her türlü işleri üstlenenlerin kimlik bilgileri ve adreslerini, sözleşmenin imzalanma tarihi ve sözleşmeye göre işin başlama tarihini Kuruma bildirmelerinde taahhütlü, iadeli taahhütlü, PTT kargo veya APS yolu ile gönderimlerde söz konusu belgelerin kargoya verildiği tarih, bildirim tarihi olarak esas alınacaktır. Adi posta veya özel kargo ile yapılan gönderimlerde ise Kurum kayıtlarına intikal tarihi bildirim tarihi olarak kabul edilecektir. Kurumun ilgili ünitesi de Kurumun kayıtlarına intikal tarihini takip eden on beş gün içinde tescil edilen iş için işyeri dosyası işyeri sicil numarasını ve gerekli bilgileri ihale makamına bildirecektir.

C. Bildirim Yükümlülüğü İhlalinin Yaptırımı

SSGSSK m.90'da belirtilen bildirme yükümlülüğünün ihlali, verilen ihaleye ilişkin kimlik bilgilerini, adreslerini veya bu bilgileri süresinde (on beş gün içinde) vermemek şeklinde gerçekleşebilir. İhale ile yaptırmakta oldukları işleri üstlenenleri Kuruma on beş gün içinde bildirme yükümlülüğünü yerine getirmeyen kurum, kuruluş ve tüzel kişilere uygulanacak yaptırım idari para cezasıdır. SSGSSK m.102/1-g'ye göre m.90/1'de belirtilen yükümlülükleri yerine getirmeyen kurum ve kuruluşlar ile tüzel kişilere, aylık asgari ücret tutarında idari para cezası uygulanacağı düzenlenmiştir.

II. PRİM VE İDARİ PARA CEZASI BORÇLARININ HAKEDİŞLERDEN MAHSUBU VE ÖDENMESİ

A. Hakedişten Kesinti ve Mahsup

SSGSSK m.90/2'ye göre, kamu idareleri ile döner sermayeli kuruluşlar ve 5411 sayılı Bankacılık Kanunu kapsamındaki kuruluşlar, kanunla kurulan kurum ve kuruluşlar ile ihale yoluyla iş yapan işverenlerin hakedişleri, Kuruma idari para cezası, prim ve prime ilişkin borçları olmaması kaydıyla ödenir. 2008/14174 sayılı Yönetmelik m.4/1-b'ye göre, hakediş yapılan işe karşılık, malzeme fiyat farkı ve akreditif bedeli dahil olmak üzere idarece işverene ödenmesi gereken toplam tutarı ifade etmektedir. Bu toplam tutarın hesabında katma değer vergisi hariç tutulmuştur. Burada hakedişin ödenebilmesi için işverenin idari para cezası, prim ve prime ilişkin gecikme cezası, gecikme zammı ve diğer ferilerinden oluşan borçlarının tümü bakımından borcu olmaması gerekmektedir.

Hakedişlerin mahsubu ve ödenmesi ile teminatların prim ve idari para cezası borçlarına karşılık tutulmasına ilişkin işlemlerin usulü ve esasları Sosyal Güvenlik Kurumu Prim ve İdari Para Cezası Borçlarının Hakedişlerden Mahsubu, Ödenmesi ve İlişiksizlik Belgesinin Aranması Hakkında Yönetmelik'de detaylı olarak düzenlenmiştir. Yönetmelik m.6/2'ye göre, resmi kurumlara işverene yapacağı her hakediş ödemesinden önce bir araştırma yapma yükümlülüğü getirilmiştir. Buna göre resmi kurum işverenin ve varsa alt işverenlerinin Kuruma idari para cezası, prim ve prime ilişkin gecikme cezası, gecikme zammı ve diğer ferilerinden oluşan borçlarının olup olmadığını, Kurumun ilgili ünitesinden yazı ile sormakla yükümlüdür. Kurumun ilgili ünitesi işverenin ve varsa alt işverenlerinin muaccel borcunun bulunmadığını bir ay içinde yazılı olarak bildirir. Resmi kurum Kurumun ilgili ünitesince kendisine yazılı olarak bildirmediği sürece hakedişi ödeyemez. (Yönetmelik m.6/2)

Yönetmelik resmi kurumun işverenin ve varsa alt işverenlerinin muaccel borcunun bulunmadığının belirlenmesinde kendisi sorgulama yapabilmek için Kuruma yetki başvurusunda bulunabileceğine ilişkin bir diğer usulü de düzenlemektedir. (Yönetmelik m.6/3) Buna göre, resmi kurum resmi kurum yaptığı ihaleler sonucunda işverene ödeyeceği her hakediş ödemesinden önce işverenin ve varsa alt işverenlerinin Kuruma idari para cezası, prim ve prime ilişkin gecikme cezası, gecikme zammı ve diğer ferilerinden oluşan borçlarının bulunup bulunmadığı hususunda sorgulama yapabilmek için Kuruma yetki başvurusunda bulunabilir. Kurumun uygun görmesi halinde, resmi kurum elektronik ortamda işverenin ve varsa alt işverenlerinin Kuruma idari para cezası, prim ve prime ilişkin gecikme cezası, gecikme zammı ve diğer ferilerinden oluşan muaccel borçlarının bulunup bulunmadığı hususunda sorgulama gerçekleştirebilecektir. Burada resmi kurum işverene ödeyeceği her hakediş ödemesinden önce sorgulamayı yapmakla yükümlüdür. Yine bu usulde, resmi kurumca yapılan sorgulama sonucu işveren ve varsa alt işverenlerin Kuruma borcu yoksa, ayrıca Kuruma yazı ile sorulmaksızın hake-

diş ödemesi yapılabilecektir. Yönetmelikte öngörülen elektronik ortamda işverenin ve varsa alt işverenlerinin Kuruma idari para cezası, prim ve prime ilişkin gecikme cezası, gecikme zammı ve diğer ferilerinden oluşan muaccel borçlarının bulunup bulunmadığı hususunda resmi kurumun sorgulama yapması, hem Kurumun iş yükünü azaltacak hem de hakedişlerin daha hızlı ödenmesi bakımından fayda sağlayacak niteliktedir.⁵

Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı Sosyal Sigorta Primleri Genel Müdürlüğü 2020/5 sayılı Borç Sorgusu Hakkındaki Genelgesi de SSGSSK m.90'ın uygulaması bakımından önemli düzenlemeler içermektedir.⁶ Söze konu Genelgede hangi hallerde Kurumdan borcu yoktur yazısı istenebileceği ve belgelerin/yazıların düzenlenmesi sırasında, hangi durumlarda yazıların elektronik ortamda, hangi durumlarda belgelerin/yazıların ilgili üniteye müracaat edilmek suretiyle alınacağı; verilen belgeler/yazılar için hangi borç türlerinin sorgulanacağı, borçların işyeri bazında mı yoksa işveren bazında Türkiye genelinde mi sorgulanacağı, elektronik ortamda bu belgelerin/yazıların alınması amacıyla e-borcu yoktur aktivasyon başvuru işlemleri, hakediş ödemeleri sırasında işverenlerin muaccel borçlarının olup olmadığının idarelerce sorgulanabilmesine ilişkin ünitelerce yapılacak olan işlemler ile uygulamanın usul ve esasları konu başlıklarına göre detaylı olarak incelenmiştir. Genelge'de 4734 sayılı Kamu İhale Kanuna göre verilecek borcu yoktur belgeleri ve Kamu İhale Kanunu dışında düzenlenecek borcu yoktur belge veya yazıları ayrı başlıklar altında düzenlenmiştir.

İhale yoluyla gerçekleştirilen işlerin resmi kurumlarca işverenlere hakediş ödenmeden önce Kurumdan borçlarının olup olmadığının tespiti istenildiğinde; başvurunun yapıldığı Kurumun ilgili ünitesi ihaleli işin işlem gördüğü işyerinin borcu olmadığı halde, Türkiye genelinde yapılan sorgulama sonucunda aynı işverenin Kurumun diğer ünitelerinde muaccel borçlarının olduğu tespit edilebilmektedir. Genelge de bu durumda, işverenin borçlu olduğu Kurumun ilgili Ünitesine istihkak haczi yapmaları amacıyla ihale makamının ve yapılan ihaleli işin adları da belirtilmek suretiyle durumun işverene derhal yazıyla bildirileceği yer almaktadır.

2020/5 sayılı Borç Sorgusu Hakkındaki Genelge de yer aldığı üzere borç sorgulama yetkisi, yalnızca kamu idareleri ile döner sermayeli kuruluşlar, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu kapsamındaki kuruluşlar ve kanunla kurulan kurum ve kuruluşlara verileceğinden, bu idareler dışındaki gerçek veya tüzel kişilerce yetki başvurusunda bulunulsa dahi, herhangi bir yetkilendirme işlemi yapılmayacaktır.

⁵ Bu kapsamda idareler Kurumdan E-Borç Sorgulama Yetki Talep edebilmektedir. Kurumca yapılan aktivasyon sonrası her hakediş ödemesinden önce "idarelerce e-borç sorgulama" seçeneğinden yüklenicilerin Kuruma olan borçları idarelerce sorgulanabilmektedir.

⁶ <https://www.turmob.org.tr/mevzuat/Pdf/17612>, (Erişim Tarihi: 20.02.2024)

2008/14174 sayılı Yönetmelik m.6/4'e göre, işveren ve varsa alt işverenler tarafından çalıştırılan sigortalılara ilişkin aylık prim ve hizmet belgeleri Kuruma verilmemişse bu durumun Kurumca idareye bildirilmesi gerektiği düzenlenmiştir. Gerçekten de SSGSSK m.90'ın amaçlarından birisi de kayıt dışı istihdamın önlenmesi ve ihale yoluyla gerçekleştirilen işlerde Kurumca takibin sağlanmasıdır. Yönetmeliğe göre işveren ve varsa alt işverenler tarafından çalıştırılan sigortalılara ilişkin aylık prim ve hizmet belgeleri Kuruma verilmemişse ve bu durum Kurumca resmi kuruma bildirilmişse, bu bildirim üzerine resmi kurum ihale konusu işten dolayı tahakkuku olası idari para cezası, prim ve prime ilişkin gecikme cezası, gecikme zammı ve diğer ferilerine mahsup edilmek üzere hakedişten yüzde beş oranında kesinti yapmak yükümlülüğündedir. (Yönetmelik m.6/4) İhale konusu işyeriyle ilgili aylık prim ve hizmet belgeleri üniteye verildiğinde, Kurum kesinti yapılmamasını idareye bildirecektir. Bu hükmün resmi kurumlarca ihale yolu ile yapılan işlerde ilgili aylık prim ve hizmet belgelerini işverenlerin Kuruma zamanında vermelerini sağlamak için bir önlem niteliğinde olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. İhale ile yapılan işlerde işveren ve varsa alt işverenlerinin Kuruma idari para cezası, prim ve prime ilişkin gecikme cezası, gecikme zammı ve diğer ferilerinden borcu olduğu Kurumca resmi kuruma bildirildiği veya resmi kurumun kendi sorgusunda bunu belirlediği hallerde ise, işverene hakedişi ödenmeyecektir. Bu ihtimalde, işveren ve varsa alt işverenin Kuruma borç miktarı hakedişten mahsup edilecektir. 2008/14174 sayılı Yönetmelik m.6/5'e göre resmi kurum işveren ve varsa alt işverenin borçlarına mahsup edilmek üzere yapılan kesinti tutarını ödeme belgesinde gösterecektir. Yapılan kesinti resmi kurumca, on beş gün içinde Kuruma veya Kurumun önceden bildirilen banka hesabına yatırılacaktır. On beş günlük sürenin başlangıcı, ödeme makamınca muhasebe kayıtlarına intikal tarihinden itibaren başlamaktadır

Hakediş miktarının, işverenin ve varsa alt işverenlerinin Kuruma idari para cezası, prim ve prime ilişkin gecikme cezası, gecikme zammı ve diğer ferilerinden oluşan borcunu karşılamaması ihtimalinde, bakiye borç daha sonra ödenecek hakedişlerden yine aynı yöntemle kesilerek Kuruma ödenecektir. Söze konu işveren ve alt işverenlerin, prime ilişkin gecikme cezası, gecikme zammı ve diğer ferilerinden dolayı Kuruma olan sorumluluğunun, bu borçlar tamamı hakedişten mahsup edilene kadar devam eder. (Yönetmelik m.6/6 Resmi kurum hakedişten mahsubun yapıldığı tarihi, tutarı muhasebe kayıtlarına intikal tarihini, tediye mahallini, banka hesap numarasını, işverenin adını ve soyadını, işveren tüzel kişilik ise unvanını, işyerinin sicil numarasını bir yazı ile Kurumun ilgili ünitesine bildirmekle yükümlüdür. Kuruma ödenen kesinti tutarının işverenin borcundan fazla olması halinde, bu fazlalığı işverene Kurum kendisi iade edecektir. (Yönetmelik m.6/7

Yönetmelikte, ihale konusu iş, piyasadan hazır halde alınıp satılan malın teminine ilişkin olduğu takdirde, burada SSGSSK m.90'da belirtilen resmi kurumun Kuruma bildirim yükümlüğünün olmadığı daha önceki bölümlerde

açıklanmıştı. Her ne kadar bildirim yükümlülüğünden istisna tutulmuş olsa da, Yönetmelik m.6/8'de ihale konusu işin piyasadan hazır halde alınıp satılan malın temininde işi üstlenenlere yapılacak hakediş ödemelerinden önce, işi üstlenenlerin idari para cezası, prim ve prime ilişkin borcunun olup olmadığının Kuruma yazılı olarak sorulacağı düzenlenmiştir. Bu düzenlemeye göre Yönetmelik m.6/6'ya paralel bir şekilde, bir aylık süre içinde Kurumca yapılacak bildirim istinaden borcu varsa söze konu işverenlerin hakedişinden resmi kurumca kesinti yapılacaktır. (Yönetmelik m.6/8)

B. İlişkisizlik Belgesi Düzenlenmesi ve Kesin Teminatın İadesi

SSGSSK m.90/2'ye göre ihale ile iş gören işverenlerin kesin teminatları ihale konusu işle ilgili Kuruma borçlarının bulunmadığının tespit edilmesinden sonra iade edilecektir. 2008/14174 sayılı Yönetmelik m.4/1-g'de teminat "8/9/1983 tarihli ve 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu ve 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanununa tabi kamu idareleri ile bu Kanunlara tabi olmayan diğer kamu idareleri, döner sermayeli kuruluşlar, 5411 sayılı Kanunda tanımları yapılan mevduat bankaları, katılım bankaları, kalkınma ve yatırım bankaları, fon bankaları ve kanunla kurulan kurum ve kuruluşların özel mevzuatı gereğince işverenin idareye verdiği kesin teminat" olarak tanımlanmıştır.

SSGSSK m.90'nın başlığı "İlişkisizlik belgesinin aranması" iken, 17/4/2008 tarihli ve 5754 sayılı Kanununun 54 üncü maddesiyle prim ve idari para cezası borçlarının hakedişlerden mahsubu, ödenmesi ve ilişkisizlik belgesinin aranması olarak isabetli bir şekilde değiştirilmiştir. Gerçekten de, maddenin düzenlemesi sadece ilişkisizlik belgesi aranması ile sınırlı değildir.

İşveren tarafından, resmi kuruma ihale konusu işle ilgili olarak Kuruma borcunun bulunmadığına dair ilişkisizlik belgesi ibraz edilmedikçe işverene ait kesin teminat iade edilmez. 2020/5 sayılı Borç Sorgusu Hakkındaki Genelgeye göre de, ilişkisizlik belgesinin düzenlenebilmesi için, işverenlerin, ihale konusu işle ilgili sigorta primi, işsizlik sigortası primi, idari para cezası, fark işçilik üzerinden hesaplanan prim, damga vergisi, eğitime katkı payı ve özel işlem vergisi ile bunlara ilişkin gecikme cezası, gecikme zammı ve diğer fer'ilerinden oluşan borçların bulunmaması gerekmektedir. İhale konusu işin, devamlı mahiyetteki işyeri sigortalıları ile yaptırılmış olması halinde ise, işyerinin ihale konusu işin başlayıp bitirildiği sürelerdeki sigorta primi, işsizlik sigortası primi, idari para cezası, fark işçilik üzerinden hesaplanan prim, damga vergisi, eğitime katkı payı ve özel işlem vergisi ile bunlara ilişkin gecikme cezası, gecikme zammı ve diğer fer'ilerinden oluşan borçlarının bulunmaması gerekmektedir. İşveren ilişkisizlik belgesini ibraz edemediği hallerde resmi kurum, kesin teminatın mevzuatına göre kısmen veya tamamen iadesi imkanının başladığı tarihten itibaren on beş gün içinde durumu ilgili Kuruma yazılı olarak bildirerek, işverenin Kuruma ihale konusu işin yapıldığı süreye ilişkin borcunun olup olmadığını sorar. Kurum burada ihale konusu

işle ilgili olarak bir araştırma yükümlülüğü altındadır. Bu çalışmada ilgili işle ilgili olarak yeterli işçilik bildirilmiş olup olmadığı ve işi üstlenenin ihale konusu işle ilgili olarak Kuruma borçlarının bulunmadığı incelenir.⁷ Yeterli işçilik bildirilmiş olduğunun ve işi üstlenenin ihale konusu işle ilgili olarak Kuruma borçlarının bulunmadığının anlaşılması halinde, ilişkisizlik belgesi düzenlenir.

İlişkisizlik belgesine ilişkin düzenleme de asgari işçilik tespitinin de incelenmesi önem arz eder. SSGSSK'na göre, kamu idareleri, döner sermayeli kuruluşlar kanunla kurulan kurum ve kuruluşlar ile bankalar tarafından ihale mevzuatına göre yaptırılan işlerden ve özel nitelikteki inşaat işlerinden dolayı bu işleri yapan işveren tarafından yeterli işçilik bildirilmiş olup olmadığı Kurumca araştırılır. (SSGSSK m. 85/2, c.1.) Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliği (SSİY) m.110'a göre de, bu araştırma sonucu yeterli işçiliğin bildirilmemiş olduğunun anlaşılması halinde, bildirilmemiş işçilik tutarı üzerinden hesaplanan prim tutarı, gecikme zammı ile birlikte sigorta denetim elemanlarınca inceleme yapılması istenilmeksizin işveren tarafından ödendiği takdirde, işyeri hakkında sigorta denetim elemanlarına inceleme yaptırılmayabilir. İşverence yeterli işçilik bildirilip bildirilmediği ilk aşamada Kurum tarafından araştırılmaktadır. Görüldüğü üzere bu araştırma sonucu tespit edilen fark ve primler gecikme zammı ile birlikte ödenirse Kuruma bir takdir yetkisi tanınmış ve sigorta denetim elemanlarınca işyeri hakkında ayrı bir inceleme yapılmasının gerekli görülmebileceği düzenlenmiştir. İncelemeye gerek görülen hallerde ise, işin yürütülmesi için gerekli olan asgari işçilik miktarı Kurumca tespit edilir. (SSGSSK m.85/2)12.01.2018 tarih 30299 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan SSİY değişikliği uyarınca 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu m.3/b'de belirtilen işlere asgari işçilik araştırması yapılmayacaktır. Bununla birlikte, söze konu işlerden dolayı Kuruma bildirim yükümlülüğü, hakedişlerin ödenmesinden önce borcu yoktur yazısının istenmesi ve kesin teminatın iadesinde ilişkisizlik belgesinin istenmesi yükümlülükleri devam etmektedir.

İhaleli işler ile özel bina inşaatı işyerlerinin işverenlerine Kuruma prim borçlarının olmadığını gösteren ilişkisizlik belgesinin verilmesinde 3568 sayılı Kanuna göre yetki verilmiş serbest muhasebeciler, mali müşavirler ile yeminli mali müşavirler tarafından tespit edilen işçilik tutarlarının uygunluğu esas alınabilir. (SSGSK m.59/4) Bununla birlikte Kurumun denetim yetkisi saklıdır.⁸ Bu düzenlemeye benzer şekilde 2008/14174 sayılı Yönetmelik m.7/3'e göre, ihale konusu işle ilgili yeterli işçiliğin bildirilmemiş olduğu anlaşılırsa, fark işçilik miktarı bulunup hesaplanan prim tutarı faaliyet süresinin son ayına ekleneceği belirtilmiştir. Tahakkuk ettirilen prim tutarı, gecikme cezası ve gecikme zammı ile birlikte ödenmek üzere işverene tebliğ olunur. Yönetmeliğe göre, Kurumun ilgili ünitesince hesaplanan borcun yapılan teb-

⁷ Güzel, Okur, Caniklioğlu, s. 355.

⁸ Güzel, Okur, Caniklioğlu, s. 356.

ligata rağmen ödenmeyeceğinin bildirilmesi veya tebligatta belirtilen süre içerisinde cevap verilmemesi halinde, Kurum işin yürütümü için gerekli olan asgari işçilik miktarının tespiti amacıyla, ihale konusu işin hakediş tutarını dikkate alarak durumu, incelenmek üzere ilgili birime gönderir. Bu ihtimalde incelemenin nasıl yapılacağı da Yönetmelikte gösterilmiştir. Yönetmelik m.7/4'e göre Kurumun denetim ve kontrolle görevli memuru, işveren ve varsa alt işverenin yasal defter ve belgelerinin ibrazını yazı ile ister. Buna karşın, Kurumun ilgili ünitesince yapılacak araştırma işlemi sonucunda, Kuruma yeterli işçilik bildirilmiş olduğunun veya Kurumca belirlenecek yöntemlere göre ünitece ihale konusu işin işverene ait devamlı işyeri sigortalıları ile yapıldığının anlaşılması halinde, işverenlerin ve varsa alt işverenlerinin defter ve belgeleri incelenmeyebileceği de Yönetmelikte belirtilmiştir. (Yönetmelik m.7/5) Söze konu düzenleme bakımından Kuruma yeterli işçilik bildirilmiş olduğunun tespitinde işverenlerin ve varsa alt işverenlerinin defter ve belgeleri incelenmeyebileceği anlaşılabilir nitelikte ise de, Kurumca belirlenecek yöntemlere göre ünitece ihale konusu işin işverene ait devamlı işyeri sigortalıları ile yapıldığının anlaşılması halinde, işverenlerin ve varsa alt işverenlerinin defter ve belgeleri incelenmeyebileceği hususu kanaatimizce isabetli bir düzenleme değildir. Öncelikle kurumca belirlenecek yöntemlerin neler olduğu belirsiz niteliktedir. Bu yöntemler sonucu ünitece ihale konusu işin işverene ait devamlı işyeri sigortalıları ile yapıldığının nasıl anlaşılacağı da merak konusudur. Yine Kanun'da yer almayan bir hususun Yönetmelikte açıklıktan uzak bir şekilde düzenlenmesi de kanaatimizce isabetsizdir.

Kurumun denetim ve kontrolle görevli memuru defter ve belgelerin ibraz süresinin bitiminden itibaren üç ay içinde gerekli incelemeyi tamamlayarak bir rapor düzenler. Raporun Kurumun ilgili ünitesine intikal tarihinden itibaren on beş gün içinde gerekli işlem yapılır. Bu rapor sonucuna göre yapılacak işlemler farklılık arz eder. Rapor sonucunda, işverenin ve varsa alt işverenlerin borcunun bulunmadığının anlaşılması halinde, ilişiksizlik belgesi idareye gönderilir. Bu halde, ilgili işverenlerin kesin teminatları iade edilecektir. İşverenin ve varsa alt işverenlerin borcunun bulunduğu anlaşılması halinde ise Kurum borcun niteliği ve miktarı ayrı ayrı belirtilerek bu durumu yazı ile resmi kuruma bildirilir. Resim kurum bu bildirim üzerine yapacakları Yönetmelik m.7/4-b'de düzenlenmiştir. Buna göre, resmi kuruma verilen en önemli yükümlülük, yazının alındığı tarihten itibaren en geç bir ay içinde kesin teminatı paraya çevirerek Kurumun hesabına yatırmaktır. Resmi kurum yatırılan paranın tutarını, tediye mahallini, ödeme tarihini, banka hesap numarasını, işyerinin sicil numarasını, işverenin adını ve soyadını, işveren tüzel kişilik ise unvanını da yazı ile ilgili üniteye bildirmekle yükümlüdür. Yönetmelikte ayrıca teminatın nakde çevrilmesinin yanında 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanununun 48 inci maddesine göre tecil ve taksitlendirilme imkanına da yer verilmiştir. Tecil ve taksitlendirmenin gerçekleştirilebilmesi için, söz konusu teminat idare nezdinde mahfuz kalmalıdır. Tecil ve taksitlendirme imkanı 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tah-

sil Usulü Hakkında Kanunun 48 inci maddesine uygun ve bir defadan fazla olmamak üzere kullanılabilir. Yönetmelik m.7/4-b uyarınca yapılan tecil ve taksitlendirme devam ettiği sürece resmi kurum nezdindeki kesin teminat paraya çevrilmeyeceği gibi işverene de iade edilemez. Tecil ve taksitlendirmenin bozulması halinde, bu durumun gerçekleştiği tarihten itibaren en geç bir ay içinde Kurum tarafından idareye bildirilir. İdare, bu bildirim kayıtlarına intikal tarihinden itibaren en geç bir ay içinde kesin teminatı paraya çevirerek Kurum hesabına yatırarak bunu Kuruma bildirir. (Yönetmelik m.7/4-b)

Yönetmelikte 2010 yılında yapılan bir değişiklikle belirli belgelerin teminat olarak verildiği takdirde, Kurumun ilgili ünitesince ilişiksizlik belgesi verileceği düzenlenmiştir. Buna göre, işveren tarafından borçlarını karşılayacak miktarda, bankalar ve özel finans kurumları tarafından verilen teminat mektupları ile Hazine Müsteşarlığınca ihraç edilen Devlet iç borçlanma senetleri veya bu senetler yerine düzenlenen belgeler teminat olarak verildiği takdirde, ünitece ilişiksizlik belgesi verilir.⁹ Kurumun ilgili ünitesince alınan söze konu teminatın en geç verildiği tarihi takip eden ayın sonuna kadar nakde çevrilerek tahsil edileceği düzenlenmiştir. Yine Yönetmelikte m.7/4 ile paralel şekilde teminatın, nakde çevrilmesine kadar talepte bulunulması ve teminatın borcu karşılayacak miktarda olması kaydıyla bir defaya mahsus olmak üzere borç 6183 sayılı Kanunun 48 inci maddesine göre tecil ve taksitlendirilebileceği düzenlenmiştir. 6138 sayılı Kanun m.48/1'e göre borcunun vadesinde ödenmesi veya haczin tatbiki veyahut haczolunmuş malların paraya çevrilmesi amme borçlusunu çok zor duruma düşürecekse ve borçlu tarafından tecil yazı ile istenerek teminat gösterilmesi istenilmişse yetkili makamın kararı ile amme alacağı otuz altı ayı geçmemek üzere ve faiz alınarak tecil olunabilecektir. Tecil ve taksitlendirmenin bozulması halinde de bu durumun gerçekleştiği tarihten itibaren en geç bir ay içerisinde teminat nakde çevrilerek borç tahsil edilecektir. (Yönetmelik m.7/6) Kuruma teminat verilmesi borcun aslına gecikme cezası ve gecikme zammı uygulamasını engellemeyecektir. (Yönetmelik m.7/7).

Yönetmelikte ilişiksizlik belgesinin verilmeyeceği bir başka istisnaya da yer vermiştir. İhale konusu işin, işverenlere ait Kurumda tescilli devamlı işyerlerinin sigortalıları ile yapılması halinde, idareye karşı işi üstlenen işverenin tescilli işyerinin, ihale konusu işin yapıldığı sürede varsa prim ve diğer borçları ödenmedikçe ilişiksizlik belgesi verilmeyeceği düzenlenmiştir. Bu halde kesin teminat da iade edilmez. İhale ile yapılan işin Kurumda tescilli devamlı işyerlerinin sigortalıları ile yapılması halinde ihale süresince varsa prim ve diğer borçları ödenmedikçe ilişiksizlik belgesi verilmemesi Kurumun ala-

⁹ Yönetmeliğe göre, "Ancak, Hazine Müsteşarlığınca ihraç edilen Devlet iç borçlanma senetleri veya bu senetler yerine düzenlenen belgeler nominal bedele faiz dahil edilerek ihraç edilmiş ise bu belgeler anaparaya tekabül eden satış değerleri üzerinden teminat olarak kabul olunur". (Yönetmelik m.7/6)

çaklarının korunması bakımından isabetli ve SSGSSK m.90 düzenlemesinin amacı ile de uyumludur.

Piyasadan hazır halde alınıp satılan işlerle ilgili Yönetmelikte özel düzenlemelere yer verilmiştir. Daha önce ele alındığı üzere, Yönetmelik m.6/8'de ihale konusu işin piyasadan hazır halde alınıp satılan malın temininde işi üstlenenlere yapılacak hakediş ödemelerinden önce, işi üstlenenlerin idari para cezası, prim ve prime ilişkin borcunun olup olmadığının Kuruma yazılı olarak sorulacağı düzenlenmiştir. Bu sebeple, piyasadan hazır halde alınıp satılan işlerle ilgili olarak kesin teminatın iadesinde Kurumca düzenlenecek ilişkisizlik belgesi aranmayacaktır. (Yönetmelik m.7/10)

4735 sayılı Kamu İhaleleri Sözleşmeleri Kanunu m.13'te teminat iade ve ödemelerinde Sosyal Güvenlik Kurumundan ilişkisizlik belgesi aranması hüküm altına alınmıştır. Söz konusu düzenlemede, kesin teminatın iadesine ilişkin taahhüdün, sözleşme ve ihale dokümanı hükümlerine uygun olarak yerine getirildiği ve yüklenicinin bu işten dolayı idareye herhangi bir borcunun olmadığı tespit edildikten sonra iade edileceği düzenlenmektedir. Kamu İhale Kanunu m.13/2'ye göre de, yüklenicinin Kuruma borcu olduğunun tespiti halinde de kesin teminatların paraya çevrilerek borçlarına karşılık mahsup edileceği ve varsa kalanının yükleniciye geri verileceği düzenlenmiştir. 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun ihaleye katılımda yeterlik kurallarına ilişkin düzenlemesinde de, Türkiye'nin veya kendi ülkesinin mevzuat hükümleri uyarınca kesinleşmiş sosyal güvenlik prim borcu olanların ihale dışında bırakılacağı düzenlenmiştir. (4734 s. K m.10/4-c) Kurumca ilişkisizlik belgesi verilmiş olması, işverenin Kurum tarafından ibra edildiği anlamına gelmemektedir. Kurumun denetim yetkisi saklıdır.

C. Devir, Temlik ve El Değiştirmede Kurum Alacakları

SSGSSK m.90/2'de göre, işverenlerin, alacak, teminat ve hakedişleri üzerinden yapılacak devir, temlik ve el değiştirme ve benzeri hallerde Kurum alacaklarını koruyacak bir düzenlemeye de yer verilmiştir. Buna göre, işverenlerin kamu idareleri ile döner sermayeli kuruluşlar, bankalar ve kanunla kurulan kurum ve kuruluşlar nezdindeki her çeşit alacak, teminat ve hakedişleri üzerinde işçi ücreti alacakları hariç olmak üzere yapılacak her türlü devir, temlik ve el değiştirme, Kurum alacaklarını karşılayacak kısım ayrıldıktan sonra, kalan kısım üzerinde hüküm ifade eder. Öncelikle düzenleme m.90/1'de düzenlendiği üzere resmi kurumlardan ihale yoluyla yapılan işlerde işverenlerin her çeşit alacak, teminat ve hakedişlerini düzenlemektedir. SSGSSK m.90/2'de işçi ücretlerine kurum alacaklarına nazaran öncelik tanınmıştır.¹⁰ Bununla birlikte, işverenlerin resmi kurumlar nezdindeki tüm alacakları hükmün uygulama alanına girmektedir. Yine madde metninde her

¹⁰ İşçi ücretlerine Kurum alacaklarına kıyasla öncelik tanınmasının isabetli olduğu hakkındaki görüş için bkz. Aslanköylü R.; Karaoğlan, N.İ., (2023), Sosyal Sigortalar & Genel Sağlık Sigortası Kanunu Şerhi, Bilge, Ankara, s. 1665 vd.

türlü devir, temlik ve el değiştirme olarak ifade edilerek, herhangi bir istisnaya da yer verilmemiştir.

D. Geçici İşkan veya Yapı Kullanma İzin Belgesi Verilmesine İlişkin Yetkili Makamların Yüklümlükleri

SSGSSK m.90/4 valilikler, belediye gibi ruhsat vermeye yetkili makam ve merciler geçici iskan veya yapı kullanma izin belgesi vermeden önce ilgililerden yapılan inşaat dolayısıyla Kuruma borcu olmadığına ilişkin belge istemekle yükümlüdürler. 3194 sayılı İmar Kanunu m.30'a göre, göre, yapı tamamen bittiği takdirde tamamının, kısmen kullanılması mümkün kısımları tamamlandığı takdirde bu kısımlarının kullanılabilmesi için inşaat ruhsatını veren belediye, valilik, ruhsata tabi olmayan yapıların tamamen veya kısmen kullanılabilmesi için ise ilgili belediye ve valilikten izin alınması mecburidir. Yapı kullanma izin belgesi bir taşınmazın belediyeye tasdik ettirilmiş projeye uygun yapılması durumunda oturma izni verildiğini gösteren belgedir. Kurum alacaklarının korunması bakımından valilikler, belediye veya diğer yetkili makamlar bu belgenin verilmesinden önce ilgililerden Kuruma borçlarının olmadığına ilişkin belge istemekle yükümlülüğü altındadırlar. Aynı şekilde diğer kamu kurum ve kuruluşları ile bankalar da Cumhurbaşkanı kararı ile belirlenecek işlemlerinde Kuruma borçlarının bulunmadığına dair ilgililerden Kurumca düzenlenmiş bir belgenin istenmesi zorunludur.

2020/5 sayılı Borç Sorgusu Hakkındaki Genelge'ye göre, özel nitelikteki inşaat işyerleri hakkında Kurumun ilişiksizlik belgesi düzenleyebilmesi için, bu işyerinden sigorta primi, işsizlik sigortası primi, sosyal güvenlik destek primi, idari para cezası, fark işçilik üzerinden hesaplanan prim, eğitime katkı payı, özel işlem vergisi, damga vergisi, konut edindirme yardımı, tasarruf teşvik kesintisi ile bunlara ilişkin gecikme cezası ve zammı borçlarının olup olmadığına bakılacak ve borçlarının bulunmaması kaydıyla ilişiksizlik belgesi verilecektir. Bununla birlikte Genelge'ye göre, fark işçilik prim borcunun kesinleşme aşamasında olması veya itiraz edilmesi durumlarında dahi borcun ödenmemesi halinde işlemler sonuçlandırılıncaya kadar ilişiksizlik belgesi verilmeyecektir. Bununla birlikte, borç kesinleşmemişse ihale konusu işler için istenilecek borcu yoktur belgesinde veya bu nitelikteki belgelerde borç olarak değerlendirilmeyecektir

E. Yaptırımı

SSGSSK m.90'da belirtilen yükümlülükler yerine getirilmeden hakediş ödenmesi, kesin teminatın iade edilmesi veya geçici iskan izin belgesi ve yapı kullanma izin belgesi verilmesi veya diğer işlemlerin gerçekleştirilmesi hallerinde, ilgililer hakkında genel hükümlere göre idari ve cezaî işlem yapılır. Sosyal Güvenlik Kurumu Prim ve İdari Para Cezası Borçlarının Hakedişlerden Mahsubu, Ödenmesi ve İlişiksizlik Belgesinin Aranması Hakkında Yönetmelik m.9'da işverenin borcu varken hak ediş ödemesi yapan ilgililer hakkında ge-

nel hükümlere göre işlem yapılacağı belirtilmiştir. Hakediş ödemelerinin ve kesin teminatın iadesinin prim borcunun mahsubu yapılmaksızın işverenlerce ödenmesi halinde, Kurum zarara uğramaktadır. İşte bu hallerde Kurumun uğradığı zararın ihale makamınca karşılanması gerekmektedir.

2020/5 sayılı Genelge de 7201 sayılı Tebligat Kanuna göre yapılacak tebligat ile işverenin prim borçlarının 15 gün içinde ödenmesi ile ilgili kamu kurum ve kuruluşundan gecikme zamlarıyla birlikte istenebileceği, borcun bu süre içerisinde ödenmemesi halinde ise, bu defa ihale makamı aleyhine tazminat davası açılabileceği belirtilmektedir. Bununla birlikte söze konu düzenlemede ihale makamının Kurumun tebligatına rağmen işverene ödediği istihkak miktarı ve teminat tutarı kadar miktarla sorumlu olduğu dikkate alınacağı da belirtilmektedir.

Cezai sorumluluk bakımından da Genel'de idarelerce yapılan başvurular üzerine, yasal ödeme süresi geçmiş borçların sorgulanmasına ilişkin Kurumca yetki verilmiş olan kişilerin elde ettikleri bilgileri ifşa etmeleri veya Kurumca verilen kullanıcı kodu ve şifresi başka kişilere verilerek üçüncü kişilerce söz konusu bilgilerin temininin sağlanması halinde, ilgili kişilerin Türk Ceza Kanunu'nun 239 uncu maddesine göre cezalandırılmaları istenileceği yer almaktadır.

III. İŞVERENLERE VERİLEN DEVLET YARDIMI, TEŞVİK VE DESTEKLER

SSGSSK m.90'da öngörülen bir başka hükme göre de, belirli bölgelere veya sektörlerle yönelik ya da kamu kurum ve kuruluşları tarafından verilen özel belgelere veya izinlere dayalı olarak kamudan kaynak tahsis edilmesi şeklinde kanun, kararname ve diğer mevzuatla sağlanan araştırma, geliştirme, üretim, yatırım, pazarlama ve benzeri tüm aşamalarda uygulanan devlet yardımı, teşvik ve desteklerin, verilmesinden önce işverenlerden Kuruma muaccel olmuş prim ve idari para cezası borçlarının bulunmadığına veya tecil ve taksitlendirildiğine ya da yapılandırıldığına dair belge ve bilgilerin istenmesi zorunludur. Bu hükmün uygulama alanı bakımından ülke çapında uygulanan ve özel bir izne veya belgeye dayanmayan genel düzenlemelerin hariç olduğu madde metninde belirtilmiştir.

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu 90. maddesinin altıncı fıkrasına istinaden 28.09.2008 tarihli ve 27011 sayılı Resmi Gazete'de "İşverenlere Verilen Devlet Yardımı, Teşvik ve Desteklerde Sosyal Güvenlik Kurumundan Alınacak Borcu Yoktur Belgesinin Düzenlenmesine İlişkin Usul ve Esaslara Dair Tebliğ" yayımlanmıştır. Tebliğ'de belirli bölgelere veya sektörlerle yönelik ya da kamu kurum ve kuruluşları tarafından verilen özel belgelere veya izinlere dayalı olarak kamudan kaynak tahsis edilmesi şeklinde kanun, kararname ve diğer mevzuatla sağlanan araştırma, geliştirme, üretim, yatırım, pazarlama ve benzeri tüm aşamalarda uygulanan devlet yardımı, teşvik ve desteklerden yararlanacak olanların borçlarının bulunma-

dığına dair Sosyal Güvenlik Kurumunca düzenlenmiş borcu yoktur belgesi ya da yazısının aranılmasının usul ve esasları düzenlenmiştir.

Kural olarak devlet yardımı teşvik ve desteklerin verilmesinden önce işverenlerden Kuruma muaccel olmuş prim ve idari para cezası borçlarının bulunmadığına veya tecil ve taksitlendirildiğine ya da yapılandırıldığına dair belge ve bilgilerin istenmesi zorunludur.¹¹ Hükmün uygulanmasında iki istisna öngörülmüştür. İlk istisna, devlet yardımı teşvik ve desteklerin daha önce başlayıp devam eden nakdi olmayanlar bakımından bilgi ve belge isteme zorunluluğu olmamasıdır. Yine, 3/2/2011 tarihli ve 6111 sayılı Kanununun 43 üncü maddesiyle, bu fıkranın ilk cümlesinde geçen “*daha önce başlayıp devam eden nakdi olmayanlar*” ibaresinden sonra gelmek üzere “*kamu kurum ve kuruluşları tarafından proje ve faaliyetleri karşılığında kamu kurum ve kuruluşlarına sağlananlar*” ibaresi eklenmiştir. Kamu kurum ve kuruluşları tarafından proje ve faaliyetleri karşılığında kamu kurum ve kuruluşlarına sağlanan devlet yardımı, teşvik ve destekler bakımından da Kuruma borcu bulunmadığına ilişkin belge isteme yükümlülüğü getirilmemiştir. Devlet yardımı teşvik ve desteklerin verilmesinden önce Kurumun muaccel alacağıının olup-olmadığının belirlenmesi ve borcu bulunanlar bakımından bu desteklerden yararlandırılmaması maddenin düzenleniş amacının mantıki bir sonucudur. Aynı yükümlülüğün kamu kurum ve kuruluşları tarafından proje ve faaliyetleri karşılığında kamu kurum ve kuruluşlarına sağlanan devlet yardımı, teşvik ve destekler bakımından da uygulanması gerektiği ve 2011 yılında yapılan değişikliğin eşitlik ilkesi bakımından da isabetli olmadığı kanaatindeyiz.

İşverenlere Verilen Devlet Yardımı, Teşvik ve Desteklerde Sosyal Güvenlik Kurumundan Alınacak Borcu Yoktur Belgesinin Düzenlenmesine İlişkin Usul ve Esaslara Dair Tebliğde bu kapsama giren borç türleri de detaylı olarak düzenlenmiştir. Tebliğ m.5'e göre, Devlet yardımı, teşvik ve destek ödemelerinde bu ödemeleri alacak işverenlerin çalıştırdıkları sigortalılardan, işverenlerin gerçek kişi olması halinde kendi sigortalılığına ait borçları da dahil olmak üzere Türkiye geneli 16 yaşından büyükler için belirlenmiş asgari ücretin brüt tutarının üzerindeki muaccel borç tebliğ kapsamı dahilinde sorgulanacaktır. Tebliğ'e göre muaccel sosyal sigorta ve genel sağlık sigorta primi, sosyal güvenlik destek primi, işsizlik sigortası primi, idari para cezası ile bunlara bağlı gecikme cezası ve gecikme zammı borçları, Kanununun 90 ıncı maddesinin altıncı fıkrası kapsamına giren borçları oluşturur.

Devlet yardımları ile teşvik ve destekleri sağlayan ve ödeme işlemlerini tesis eden kurum ve kuruluşlar, bu teşvik ve desteklerin sağlanmasına karar verilmeden önce işverenlerden, Tebliğin 5 inci maddesi kapsamına giren borçlarının bulunmadığı veya kapsama giren borçlarının tecil ve taksitlendirildiği ya da yapılandırıldığı, şeklinde Kurum Sosyal Güvenlik İl/Merkez Müdürlük-

¹¹ Güzel, Okur, Caniklioğlu, s. 354.

lerinden alınacak yazıyı veya Kurumun elektronik bilgi iletişim ortamından alınacak barkodlu çıktıyı talep etmeleri zorunludur.¹² (Tebliğ m.7)

Tebliğ’de kapsama giren ve uygulanan devlet yardımı, teşvik ve destekler de özel olarak düzenlenmiştir. Öncelikle Tebliğ m.4’e göre, Kanun’daki düzenlemeye paralel olarak belirli bölgelere veya sektörlerle yönelik ya da kamu kurum ve kuruluşları tarafından verilen özel belgelere veya izinlere dayalı olarak kamudan kaynak tahsis edilmesi şeklinde kanun, kararname ve diğer mevzuatla sağlanan araştırma, geliştirme, üretim, yatırım, pazarlama ve benzeri tüm aşamalarda uygulanan devlet yardımı, teşvik ve desteklerin Kural olarak bu Tebliğ kapsamında yer alacağı ifade edilmektedir. Tebliğ’de ayrıca hangi hallerde sağlanan Kanunun 90 ıncı maddesinin altıncı fıkrası kapsamındaki Devlet yardımı, teşvik ve destekler olarak kabul edileceği de fıkralar halinde düzenlenmiştir.¹³

¹² 2020/5 sayılı Genelgede de Devlet yardımı, teşvik ve destekleri sağlayan ve ödeme işlemlerini tesis eden kurum ve kuruluşların; yapacakları yardım, teşvik ve desteklere karar verilmesinden önce işverenlerden Kuruma borcunun bulunmadığına, borcu bulunmakla birlikte yapılandırıldığına, tecil ya da taksitlendirdiğine dair Sosyal Güvenlik İl Müdürlükleri/Merkezleri tarafından verilen ya da elektronik ortamda doğrulama kodlu olarak üretilen belgeyi talep etmeleri zorunlu olduğu yer almaktadır.

¹³ Buna göre, a) 29/1/2004 tarihli ve 5084 sayılı “Yatırımların ve İstihdamın Teşviki ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun” ile sağlanan sigorta primi işveren hissesi teşviki, enerji desteği, bedelsiz yatırım yeri tahsisi ile aynı Kanunun Geçici 1 inci maddesine göre, Organize Sanayi Bölgeleri tüzel kişilikleri tarafından, gerçek ve tüzel kişilere yapılan bedelsiz arsa tahsisi, b) 14/7/2004 tarihli ve 5225 sayılı “Kültür Yatırımları ve Girişimlerini Teşvik Kanunu” ile sağlanan sigorta primi işveren paylarında indirim, su bedeli indirimi ve enerji desteği, c) Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Bakanlar Kurulu kararları uyarınca uygulanmakta olan ve kamu alacaklarından vazgeçilmesi şeklinde olmayan; sigorta primi işveren hissesi teşviki, katma değer vergisi istisnası, gümrük vergisi muafiyeti, kredi desteği, faiz desteği, turizm enerji desteği, ç) 12/4/1990 tarihli ve 3624 sayılı Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme Ve Destekleme İdaresi Başkanlığı Kurulması Hakkında Kanun ve 24/4/2005 tarihli ve 25795 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmış olan Küçük Ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB) Destekleri Yönetmeliği ile sağlanan geri ödemeli ve geri ödemesiz destekler ile 4/5/2004 tarihli ve 2004/7131 sayılı Bakanlar Kurulu kararına istinaden verilen kredi, faiz destekleri d) Araştırma ve geliştirme (Ar-Ge) destekleri e) 28/2/2008 tarihli ve 5746 sayılı Araştırma ve Geliştirme Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun uyarınca sağlanan ve kamu alacaklarından vazgeçilmesi şeklinde olmayan destek ve teşvikleri, f) 26/7/2001 tarihli ve 24474 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Tarımsal Amaçlı Kooperatiflere Kullandırılacak Kredilere İlişkin Yönetmelik hükümleri uyarınca sağlanan kredi destekleri g) İhracat Teşvikleri Kanununun 90 ıncı maddesinin altıncı fıkrası kapsamında sağlanan Devlet yardımı, teşvik ve destekler olarak kabul edilmiştir.

İşverenlerin muaccel prim ve idari para cezası borçları kesilip Kuruma aktarıldıktan sonra, varsa kalan kısmı üzerinden işverenler devlet yardımı, teşvik ve desteklerden yararlanabilir. (Tebliğ m.6/1) Koşulları taşımayan işverenlerin yararlandıkları devlet yardımı teşvik ve destek ödemelerinin geri alınması da söz konusu olabilir. Tebliğ'e göre, işverenler tecil ve taksitli bağlanmış ya da yapılandırılmış olan borçlara ilişkin yükümlülüklerin yerine getirilmemesinden dolayı anlaşması bozulanlardan veya bu sebepler dışında söz konusu yardım, teşvik ve desteklerden yararlanmaması gerektiği sonradan anlaşılmalardan, yapılan devlet yardımı teşvik ve destek ödemeleri ilgili mevzuat çerçevesinde müeyyideleri ile birlikte geri alınır. (Tebliğ m.6/2) Bununla birlikte, işverenin kendisine yapılacak bir ay süreli tebligat üzerine kapsama giren borçlarını tam olarak ödemesi halinde, Devlet yardımları ile teşvik ve desteklerden usulüne uygun yararlanmış sayılacağı da düzenlenmiştir. (Tebliğ m. 6/2)

Son olarak, ilişkisizlik belgesi ve borcu yoktur yazılarının düzenlenme amaçları birbirinden farklıdır. Kurum üniteleri tarafından düzenlenen ilişkisizlik belgesinde, sadece belgede kayıtlı işyerlerinden dolayı işverenin Kuruma borcu bulunmadığı anlamına gelmektedir. Kamu İhale Kanunu ve ilgili Yönetmelikleri uyarınca düzenlenen borcu yoktur yazıları ise işverenin Türkiye genelindeki tüm işyeri için Kuruma borcu araştırılarak, borcu olmadığı takdirde düzenlenebilir. Borcu yoktur yazıları ihalelere katılmak isteyen veya ihale ile iş üstlenen işverenler için düzenlenmektedir.¹⁴ Bu sebeplerle, Kurum ünitelerince düzenlenen borcu yoktur yazılarına istinaden resmi kurumların işverenlere teminatlarını iade edemez. Teminatların iadesi için resmi kurumların ilişkisizlik belgesi talep etme yükümlülüğü vardır.¹⁵

SONUÇ

Kamu idareleri, kanunla kurulan kurum ve kuruluşlar, döner sermayeli kuruluşlar ve Türkiye'de kurulu mevduat bankaları, katılım bankaları, kalkınma ve yatırım bankaları, yurt dışında kurulu bu nitelikteki kuruluşların Türkiye'deki şubeleri, finansal holding şirketleri, Türkiye Bankalar Birliği, Türkiye Katılım Bankaları Birliği, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu ve özel kanun hükümleri saklı kalmak kaydıyla özel kanunlarla kurulmuş olan bankalar ihale yolu ile gerçekleştirdikleri işleri Kuruma bildirmekle yükümlüdürler. SSGSSK m.90/1'de belirtilen kurum ve kuruluşlarla sınırlı olarak belirtilmiş ve genişletilmesi mümkün değildir. Söz konusu birinci fıkra hükmünün uygulama alanı ihale ile yapılan işler olup, diğer işler bakımından maddenin uygulanması mümkün değildir. Resmi kurumların bildirim yükümlülüğünün gereği olarak, ihale ile yaptıkları her türlü işleri üstlenenlerin kimlik bilgilerini ve adreslerini Kuruma en geç on

¹⁴ Elma, R., (2022), Örnekler ve Uygulamalarla Sosyal Güvenlik Hukuku, (6. Baskı), Seçkin, Ankara, s. 816.

¹⁵ Elma, s. 816.

beş gün içinde ulaştırması gerekmektedir. Kayıt dışı istihdamın engellenmesine yönelik getirilen bu düzenleme ile Kurum ihale ile yerine getirilen işlerden haberdar olacak ve alacaklarını takip edebilecektir. İhale ile yaptırmakta oldukları işleri üstlenenleri Kuruma on beş gün içinde bildirme yükümlülüğünü yerine getirmeyen kurum, kuruluş ve tüzel kişilere uygulanacak idari para cezası yaptırımını uygulanacaktır.

SSGSSK m.90/2 düzenlemesine göre, kamu idareleri ile döner sermayeli kuruluşlar ve 5411 sayılı Bankacılık Kanunu kapsamındaki kuruluşlar, kanunla kurulan kurum ve kuruluşlar ile ihale yoluyla iş yapan işverenlerin hakedişleri, Kuruma idari para cezası, prim ve prime ilişkin borçları olmaması kaydıyla ödenir. Böylece, resmi kurumlara işverene yapacağı her hakediş ödemesinden önce bir araştırma yapma yükümlülüğü getirilmiştir. İhale ile yapılan işlerde işveren ve varsa alt işverenlerinin Kuruma idari para cezası, prim ve prime ilişkin gecikme cezası, gecikme zammı ve diğer ferilerinden borcu olduğu Kurumca resmi kurumca bildirildiği veya resmi kurum kendi sorgusunda bunu belirlediği hallerde ise, işverene hakedişi ödenmeyecektir. Bu ihtimalde, işveren ve varsa alt işverenin Kuruma borç miktarı hakedişten mahsup edilecektir. Yine, SSGSSK m.90/2'ye göre ihale ile iş gören işverenlerin kesin teminatları ihale konusu işle ilgili Kuruma borçlarının bulunmadığının tespit edilmesinden sonra iade edilecektir. Önemle belirtilmelidir ki, Kurumca ilişkisizlik belgesi verilmiş olması, işverenin Kurum tarafından ibra edildiği anlamına gelmemekte ve Kurumun denetim yetkisi devam etmektedir.

SSGSSK m.90/2'de göre, işverenlerin, alacak, teminat ve hakedişleri üzerinde yapılacak devir, temlik ve el değiştirme ve benzeri hallerde Kurum alacaklarını koruyacak bir düzenlemeye de yer verilmiştir. Buna göre, işverenlerin kamu idareleri ile döner sermayeli kuruluşlar, bankalar ve kanunla kurulan kurum ve kuruluşlar nezdindeki her çeşit alacak, teminat ve hakedişleri üzerinde işçi ücreti alacakları hariç olmak üzere yapılacak her türlü devir, temlik ve el değiştirme, Kurum alacaklarını karşılayacak kısım ayrıldıktan sonra, kalan kısım üzerinde hüküm ifade eder. SSGSSK m.90/2'de işçi ücretlerine kurum alacaklarına nazaran öncelik tanınmıştır.

Geçici iskan veya yapı kullanma izin belgesine ilişkin olarak da, SSGSSK m.90/4 özel bir düzenleme yer almaktadır. Buna göre, valilikler, belediyeler gibi ruhsat vermeye yetkili makam ve merciler geçici iskan veya yapı kullanma izin belgesi vermeden önce ilgililerden yapılan inşaat dolayısıyla Kuruma borcu olmadığına ilişkin belge istemekle yükümlüdürler.

SSGSSK m.90'da belirtilen yükümlülükler yerine getirilmeden hakediş ödemesi, kesin teminatın iade edilmesi veya geçici iskân izin belgesi ve yapı kullanma izin belgesi verilmesi veya diğer işlemlerin gerçekleştirilmesi hallerinde, ilgililer hakkında genel hükümlere göre idarî ve cezaî işlem yapılır. Hakediş ödemelerinin ve kesin teminatın iadesinin prim borcunun mahsubu yapılmaksızın işverenlerce ödenmesi halinde, Kurum zarara uğramaktadır.

İşte bu hallerde Kurumun uğradığı zararın ihale makamınca karşılanması gerekmektedir.

Devlet yardımı, teşvik ve destekler verilmeden önce işverenlerden, Kuruma muaccel olmuş prim ve idari para cezası borçlarının bulunmadığına veya tecil ve taksitlendirildiğine ya da yapılandırıldığına dair belge ve bilgilerin istenmesi zorunludur. Bu hükmün uygulama alanı bakımından ülke çapında uygulanan ve özel bir izne veya belgeye dayanmayan genel düzenlemelerin hariç olduğu madde metninde belirtilmiştir. Hükmün uygulanmasında iki istisna öngörülmüştür. İlk istisna, devlet yardımı teşvik ve desteklerin daha önce başlayıp devam eden nakdi olmayanlar bakımından bilgi ve belge isteme zorunluluğu olmamasıdır. Yine, 3/2/2011 tarihli ve 6111 sayılı Kanunun 43 üncü maddesiyle, bu fıkranın ilk cümlesinde geçen “*daha önce başlayıp devam eden nakdi olmayanlar*” ibaresinden sonra gelmek üzere “*kamu kurum ve kuruluşları tarafından proje ve faaliyetleri karşılığında kamu kurum ve kuruluşlarına sağlananlar*” ibaresi eklenmiştir. Kamu kurum ve kuruluşları tarafından proje ve faaliyetleri karşılığında kamu kurum ve kuruluşlarına sağlanan devlet yardımı, teşvik ve destekler bakımından da uygulanması gerektiği ve 2011 yılında yapılan değişikliğin eşitlik ilkesi bakımından da isabetli olmadığı kanaatindeyiz.

